

**РАЗВИТИЕ НА АЛУМНИ ОБЩНОСТТА.
ПЕРСПЕКТИВИ ПРЕД СЛАВИСТИКАТА**

Тиха Бончева, Владимир Колев
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

**DEVELOPMENT OF THE ALUMNI COMMUNITY.
PERSPECTIVES FOR THE SLAVISTIC STUDIES**

Tiha Boncheva, Vladimir Kolev
St. Kliment Ohridski University of Sofia

The aim of the article is to explore the history and significance of alumni clubs, highlighting their crucial role in facilitating communication among former, current, and prospective students. Alumni communities in humanities play a key role in supporting professional development and exchanging experiences. Maintaining current information about former students, conducting surveys on their career achievements, and organizing meetings are among the primary practices. In Bulgaria, the topic of alumni communities and their importance in the context of Slavic studies requires more attention. The implementation of specific measures and discussions would underscore their significance, ensuring a lasting contribution to education.

Key words: alumni, Slavic studies, humanities, career possibilities, communication

Настоящият текст¹ изяснява някои основни въпроси относно иницирането на общност на завършилите дадена специалност в университетите. Изследването разглежда последователно утвърдените стандарти в областта. Установените практики постепенно се проследяват в

¹ Текстът е написан в рамките на проект с договор номер 80-10-207/22.5.2023 г. на тема „Славянска филология: създаване на алумни клуб и изследване на професионалната реализация на завършилите в периода 2017 – 2022 г.“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

местата, където са се породили, за да достигнат до настоящия си вид. Важен аспект от изследването е предложеният S.W.O.T. анализ, чрез който се извеждат на преден план силните и слабите черти на подобно начинание, неговите възможности и рискове пред него (доколкото изобщо съществуват такива).

Терминът *алумни* идва от латински и буквално се превежда като „храненици, питомци“. Днес той се употребява за завършили възпитаници на учебно заведение, а двете задължителни характеристики на такава общност са, че членовете ѝ стават алумни от момента на своето дипломиране и остават участници в клуба до живот.

Белези на алумни обединения могат да се открият още в първите десетилетия след създаването на университетите в Болоня, Оксфорд и Париж (XI – XIII в.), когато випускници се събират на определени интервали от време и споделят спомени и текущи планове. Първият прототип на алумни клуб е Обединеният университетски клуб на Оксфорд и Кеймбридж, създаден през 1821 г. в Лондон, в който задължително условие за членовете му е да са възпитаници на един от двата университета. В този случай обаче клубът е затворен, в него се кандидатства допълнително, а участниците гласуват за и против новите кандидатури въз основа на вторични изисквания, например препоръки, поведенчески оценки и (до 1997 г.) пол. Ето защо първата действителна алумни общност, която се оформя единствено на базата на дипломиране, е на университета „Хериът Уат“ в Единбург през 1854 г. Приблизително по същото време се създава и първата алумни общност в САЩ в колежа „Франклин енд Маршал“ в Ланкастър, Пенсилвания.

Корените на алумни безусловно показват общи характеристики, най-очевидната от които е усещането за престиж. Възпитаниците чувстват гордост от своята алма-матер, поради което изпитват необходимост да си спомнят годините, прекарани в нея. Друга обща черта е, че самите абсолвенти инициират подобна общност, задоволявайки потребността да общуват помежду си, а едва впоследствие университетите съдействат на начинанието и го подпомагат.

Макар че възниква постфактум, съучастието на учебното заведение в алумни общността е показателно за ползите от поддържането на тесни контакти със завършилите студенти. Наличието на абсолвентски обединения с редовни събирания оказва съществено въздействие върху реномето на университета сред широката общественост. Стабилните връзки между дипломираните се през различни години предоставят необходимото ноу-хау на завършващите при кариерното им ориентиране, намаляват рисковете от неподходящи професионални избори, което от

своя страна повишава шансовете за постигане на удовлетворение на работното място. Организирането на срещи между бивши и настоящи студенти увеличава мотивацията на учащите и индиректно подобрява учебния процес. Взаимопомощта и подкрепата, която си оказват членовете на алумни общността, често преминават отвъд рамките на професионалното и достига до защита на лични права, прераства в дълготрайни приятелства и партньорства. „Алумни могат да съветват новоприетите студенти, могат да изнасят лекции пред тях, да споделят техния опит с кандидатстването за различните стипендии към университета или международни стипендиантски програми, могат да изнасят практикуми, да организират алумни срещи, да извършват доброволческа дейност и др.“ (Стойков, Милков, Костадинов 2020: 18).

При създаването на алумни клуб показателите на силните страни са еквивалентни с тези на слабите страни, т.е. всеки аспект, който характеризира оформянето на такъв вид общност като положителна дейност, проявява и някои свои негативни черти (вж. Фиг. 1, горна лява и горна дясна клетка). Организирането на абсолвентска общност се характеризира с абсолютна свобода по отношение на степента на участие на всеки неин член. Всеки сам решава колко време да ѝ отдели, колко активен да бъде в нея, на какви събития ще присъства, в каква сфера и на кого да помага. От друга гледна точка доброволните начала в пълния смисъл на фразата разчитат изключително на самоинициативата и личния интерес, което обуславя и по-бавните темпове за постигане на видими резултати. Чувството за принадлежност към оформилия се алумни социум се създава постепенно, връзката между дипломираните студенти и университета често се къса и трудно се възстановява, но изградена с търпение и постоянство, тя остава стабилна във времето.

Тъй като иницирането на алумни общност преследва предимно нематериални цели и се основава на взаимната полза и доброволната взаимопомощ, рисковете на дейността са сведени до минимум. Очакваните резултати от наличието ѝ се залагат в дългосрочен план и разчитат на многобройните възпитаници, които се увеличават ежегодно. Това крие опасност от промяна на средата на комуникация, поради което биха могли да се забавят темповете на развитие на общността. Промяната на поколенческите модели на поведение например би могла да се окаже сериозна пречка пред развитието на един алумни клуб. Различията в ценностните системи между новопостъпилите и старите участници позволяват да се пренебрегнат вече утвърдени традиции и практики и те да се заменят с нови.

Именно опасностите, които биха могли да се появят поради дългосрочността на начинанието и поради непрестанното разрастване на алумни общността, налагат и все по-активното участие на университетската институция като съвременна тенденция. Нейната функция е главно медиаторна, университетът посредничи между завършилите през различни години възпитаници, но същевременно насърчава самоинициативността на членовете чрез създаването на специален сайт, организирането на редовни срещи и събития, както и с включването на алумни представители в различни дейности от академичния календар (вж. Фиг. 1).

Фигура 1. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и рисковете (S.W.O.T. анализ) при организиране на алумни клуб в университет, факултет или специалност

Днес западноевропейските висши учебни заведения влагат значителни усилия и ресурси в изграждането и поддържането на една оживена атмосфера за своите алумни клубове, която съдейства за по-добрата реализация на техните кадри, а заедно с това повишава рейтинга им и подобрява тяхната репутация. Както стои въпросът с множество други дейности обаче, така и в коментиранията сфера следва да се посочи, че макар клубовете в Западна Европа и Северна Америка да възникват спонтанно на базата на емоционални и духовни потребности, в съвременността те се обвързват и с материални облаги. Затова не е никак случайно, че най-развитите алумни общности принадлежат на най-

богатите университети, наредили се в първата десетка на всички академични рейтингови системи: Оксфорд, Кеймбридж и Бръшляновата лига. Причините са в желанието на реализиралите се випускници, които осъзнават фундаменталността на компетенциите и знанията, придобити в университета, да се отблагодарят на институцията чрез дарения. В този контекст американският икономист Чарлз Клотфелтър дори заявява, че по-голямата част от даренията за различните образователни институции са именно от техни бивши възпитаници: „Въпреки че не всички личности [дарители – бел. авт. В.К., Т.Б.] в настоящото изследване са се дипломирали в тези колежи и университети, по-голямата част от тях са, затова в статията са съотнесени като алумни“ (Клотфелтър 2002: 114).

Състоянието на алумни клубовете към висшите учебни заведения в останалата част на света се различава съществено от тези на Запад. Организиран и последователен в политиката си обединения на завършилите студенти не съществуват в нито една славянска държава до края на XX в. Социалистическата форма на управление в страните от бившия Източен блок до 1989 г. не позволява възникването на елитарни групи в обществото, а академичните алумни са именно такива. Специални усилия в тази насока сред университетите от Централна и Източна Европа се полагат едва пред последното двадесетилетие. Към днешна дата всяка от големите образователни институции е организирала своя общност на завършилите. Общата практика на Ягелонския и Варшавския университет в Полша, на Карловия университет в Чехия е създаването на една общност на университетско равнище, но поради трудното обхващане на големия брой завършили по-малките клубове на равнище факултет и специалност се радват на по-голям интерес от страна на възпитаниците. Ето защо значителните постижения се постигат не от цялата университетска алумни общност, а от нейни подразделения. В тази връзка заслужава да се отбележи дейността на алумни на „Източноевропейски изследвания“ към Варшавския университет, който през 2010 и 2014 г. провежда две срещи, продукт на които са специални албуми, съдържащи снимки и информация за 539-те успешно завършили възпитаници. Особено активна е алумни общността на Медицинския колеж (факултет) към Ягелонския университет, която е създадена едва през 2018 г., но оттогава поддържа редовно обновяващ се информационен сайт относно различни събития, свободни работни позиции в професионалното направление, а също проект за ориентирани, в който випускниците могат да споделят опит, който се предава на следващите поколения.

Българските образователни институции следват точно общославянските процеси. Те са по-слабо функциониращи на общоуниверситетско равнище, докато на факултетно и на ниво специалност постигат по-забележими резултати. Тъй като изграждането на контактна мрежа за завършилите студенти се извършва с осезаемо закъснение, създаването на алумни клуб за цял университет, ако се следва западноевропейският подход от общото към частното, изглежда възможно от формално гледище, но е неефективно – от практическо. Алумни клубове, обединяващи бивши възпитаници на цели учебни заведения, без оглед на тяхната профилираност, съществуват още от началото на ХХІ в. със създаването на такъв за Софийския университет през 2004 г. Такива се откриват и на официалните сайтове на Нов български университет, оформен преди десет години, а също и на Техническия университет в София (от 2018 г.). В тази област по-скромно се представят Шуменският университет и Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство в Пловдив, които нямат обособени алумни общности, но създават достъпни бази данни за завършилите студенти и тяхната реализация. Във всички посочени случаи продуктивността на обединенията е сведена до минимум поради големия брой завършващи и липсата на достатъчно общи интереси помежду им.

Към момента действащите и пълноценно развити алумни общности в България са предимно в природните науки, понеже естеството на работата в тях изисква екипност, а и темповете на нововъведения са по-бързи, което от своя страна налага и по-широк достъп до информация. Тази закономерност оформят клубовете на медицинските университети в София, Плевен, Варна и Пловдив, като те прерастват и естествено си посредничат със съсловни организации като Българския зъболекарски съюз, Българския фармацевтичен съюз и Българския лекарски съюз. Не по-малко динамични са и абсолвентските обединения в сферата на компютърните науки (например алумни клубът на Факултета по математика и информатика към Софийския университет) и в областта на правото, където специално внимание заслужават алумни кръговете на Юридическия факултет към Софийския университет и специалността „Право“ в УНСС. Посочените общности изтъкват като свой основен приоритет подобряването на репутацията и положителното обществено присъствие на специалността и университета си в страната и по света. Специалностите от посочените факултети проявяват сплотеност, играеща съществена роля както при споделянето на ин-

формация, отнасяща се до стажантски програми, партньорства и работни позиции, така и при обмен на последните издания от необходимата научна литература или други полезни връзки.

С изключение на юридическите науки останалите клонове на хуманитаристиката постигат епизодични или минимални успехи при организирането на своите алумни. Процесът обаче е все още в начална фаза. Опитът на Историческия факултет и на специалността „Класическа филология“ в Софийския университет е показателен. Интернет страницата на първия клуб предлага новини и информация за настоящи и завършили възпитаници на факултета, но участието на мнозинството абсолвенти в текущия академичен живот все още не е пълноценно. Вторият клуб стартира през 2019 г., но до момента не е приведен в реално действие. На различна стратегия залага Филологическият факултет на Пловдивския университет. Тяхната алумни общност ползва съществуващата и популярна платформа на фейсбук, като по този начин постига бърза и лесна свързаност между завършилите пловдивски филолози. Работният формат на клуба им го прави значително по-гъвкав и практичен.

Ако се съди единствено по актуалното състояние на алумни общностите в България, може да се стигне до погрешното заключение, че те са необходими най-вече на природните науки. Десетилетната практика от западноевропейските висши учебни заведения обаче доказват нуждата на завършилите хуманитаристи от връзка и помежду им, и с тяхната алма-матер. Филологията и в частност славистиката не е изключение от правилото. Студентите, които се дипломират, изпитват необходимост да се ориентират в пазара на труда, а предлаганите им от специалността „Славянска филология“ възможности варират от преводаческа дейност през туризъм, аутсорсинг сектор и журналистика до международна дипломация. Много от алумни представителите изпитват желание да се върнат към академичния живот и да помогнат със своите знания и умения да поддържат престижа на специалността, да мотивират младите си колеги и да създават или възстановяват ценни контакти. Ето защо изграждането на функциониращи алумни клубове за славистите е ценно с двустранни ползи за студентите и за образователната институция.

ЛИТЕРАТУРА

Клотфелтър 2002: Clotfelter, Ch. Alumni giving to elite private colleges and universities. // *Economics of Education Review*, 2003, Vol. 22, Issue 2, 109 – 120.

Стойков, Милков, Костадинов 2020: Стойков, М., Милков, М., Костадинов, Ю. Алумни клубове – значение, възможности, тенденции. [Stoykov, M., Milkov, M., Kostadinov, Yu. Alumni klubove – znachenie, vazmozhnosti, tendentsii.] // *Сборник доклади – Симпозиум „Алумни клуб и приятели“*, МУ – Варна, 2020, 17 – 23.